

PAULA BUD, *Șabatul: istorie și eshatologie*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2014.

DR. TEODORA ILINCA MUREȘANU

A supra volumului *Șabat: Istorie și Eshatologie*, a Paula Bud, s-au mai oprit și alții, fiind recenzat deja. Mi-aș dori să spun mai mult o poveste din „spatele” textului, să fac o plimbare prin amintiri de la nașterea temei până la susținerea tezei de doctorat, presărată cu pasaje și idei din carte.

Încă din momentul asumării de către autoare a temei, i-am cunoscut bucuriile și fricile, clipele de reușită academică, atunci când se lumina un text, un înțeles sau când descoperea noi titluri bibliografice și de aproape deznădejde, când se împotmolea în propriile idei sau ale con-

ducătorului de doctorat, ori în greutatea înțelegerii adânci a textelor patristice.

Pe toată perioada studiilor de doctorat, dar și după, preocuparea intelectuală a autoarei a fost centrată în jurul temei Șabatului, a zilei de odihnă, Studiile publicate din 2008 până în anul 2017, anul trecerii în veșnicie a autoarei, au fost adunate într-un volum, apărut în anul 2018, *Studii de exegeză și teologie biblică vechi-testamentară*, colecție prin care cititorul avizat, specialist în Studiul Vechiului Testament, sau nu, își poate face o imagine despre preocupările teologice ale acesteia.

Accept dintru început că îmi este greu să scriu despre un text și un autor de care am fost extrem de apropiată și nu voi emite pretenții de obiectivitate. Subiectiv, dar cu un ochi critic totuși, am văzut născându-se și crescând, de la idee la teză de doctorat, tema Șabatului. Autoarea și-a asumat tema cu o seriozitate extraordinară. Nu a existat niciun moment, cum poate mulți dintre

doctoranzi au, în care să spună că tema nu îi place, nu îi aparține sau nu va putea să scoată o teză de doctorat din ea. Și, pot afirma că a sta trei ani cu mintea exclusiv într-o temă nu poate decât să dea o valoare și mai mare cercetării.

Lucrarea a fost scrisă așa cum a fost gândită, dar mai ales așa cum a fost trăită. Poate, s-ar putea spune, că autoarea a tratat tema școlărește, dar până la urmă, asta și face o teza de doctorat: lămurește, face accesibilă o temă, un conținut. Eu am văzut în teza aceasta de doctorat un drum al devenirii Paulei, un drum pe care, poate, niciuna dintre noi, nu l-a înțeles pe deplin atunci. Este un text clar, dar nu este un text ușor.

În prima parte a lucrării autoarea ne prezintă clar, concis, de unde pleacă în demersul ei. Înțelegerea termenilor și conceptelor este fundamentală în creionarea unui discurs coerent. Paula a iubit textul Sfintei Scripturi, a fost realmente îndrăgostită de Vechiul Testament, astfel că preocupările sale în această zonă a teologiei au venit ca un firesc pentru ea. Lectura textului biblic, în special a pasajelor care o interesau în legătură cu teza, cu multă atenție și asumare, sunt reflectate în Premisele biblice ale subiectului. S-a aplecat cu multă atenție și asupra Sfinților Părinți care au cugețat și au scris despre odihnă, despre ziua odihnei. Dintre toți, de Sfântul Maxim Mărturisitorul a fost mai apropiată, și această dragoste i-a fost insuflată, într-un fel sau altul, de pr. Ioan Chirilă, coordonatorul tezei de doctorat. Și cum nu se poate să scrii despre ceva, cumva propriu, poporului evreu și vieții cultice iudaice, decât prin studiu și lectură ținută,

dedicând un segment și premiselor iudaice ale temei. Într-un demers de căutare a punctelor de plecare, de la textul Scripturii, la textele iudaice, trecând prin Sfinții Părinți, ajungând la literatura de specialitate, teza începe să se construiască, acest început primind denumirea generică, de Preliminarii metodologice.

Din partea a doua, Șabatul în istorie, începe drumul interiorizării temei. Simplu, cronologic, tema devine din ce în ce mai apropiată de autoare și, cu ajutorul textului și de cititori. Autoarea dezvăluie, prin intermediul textului vechi-testamentar, o dimensiune adâncă a Șabatului în viața poporului ales, „Dacă, întâi de toate, este o zi dedicată căutării lui Dumnezeu, o zi a potolirii setei de veșnicie, în același timp este și o zi de manifestare filantropică, de manifestare în timp și în istorie a iubirii lui Dumnezeu prin făptura Sa, față de toate făpturile Sale. De aceea, din acest punct de vedere, Șabatul este un timp de întâlnire a istoriei cu veșnicia.” (p. 140). Textul își urmează cursul firesc, intrând în cuvântul Noului Testament, urmărind atitudinea Mântuitorului Iisus Hristos față de Șabat. Crescut în legea evreiască Domnul Hristos știa cât e de importantă aceasta zi pentru evrei, dar în mod cert știa că mulți evrei nu aveau în vedere aspectul social, de comuniune, filantropic, al zilei de odihnă. Mântuitorul evidențiază rostul spiritual al zilei de Șabat, autoarea conducând cititorul, pas cu pas, spre descoperirea prin cuvintele Scripturii, a adevăratei valențe a acestei zile, cea eshatologică, iar acest sens, ilustrativă este exprimarea din Epistola către Coloseni unde Șabaturile sunt numite „umbră a celor viitoare” (Col. 2, 16-17).

Autoarea ne poartă prin text, printr-o exprimare fluidă înspre partea a treia a tezei, cea mai provocatoare, Şabat și eshatologie. În această zonă de abordare, accentul cade pe arhitectura timpului „unde Şabatul este un templu, în virtutea funcției sale mediatoare” (p.209). Şabatul este o zi de cult în care omul, „prin actul liturgic, face ca veşnicia să fie prezentă în timp [...] este și o formă de exprimare a odihnei de care se bucură făptura umană”, care își împlinește menirea „intrând în comuniunea de iubire cu Dumnezeu” (p. 230). Şabatul - zi binecuvântată, zi sfințită, ziua a șaptea, icoană a contemplării veşniciei, ziua odihnei noastre, semn al liturghiei cosmice, sunt doar câteva dintre numirile și semnificațiile prin care autoarea încearcă, și zic eu, reușește să ne apropiem de înțelegerea acestei zile/concept/imagini a veşniciei.

Ultima parte a lucrării, *Experierea veşniciei în timp*: cultul, este dedicată rădăcinilor comune ale cultului liturgic iudaic și creștin. Duminica, Ziua Domnului în cultul creștin, nu vine să înlocuiască Ziua Sâmbetei, ci vine să o completeze. Aici autoarea insistă asupra faptului că „dimensiunea eshatologică a existenței pe care o preînchipuie ziua a șaptea nu este, însă, doar o realitate viitoare pentru creștini, căci viața veşnică a început deja în și prin Hristos Cel Înviat, la care avem acces prin experiența liturgică” (p. 346).

Lucrarea *Şabatul: istorie și eshatologie*, este rezultatul unei munci susținute, nu ușoară, dar în mod cert o muncă de echipă. Nu este doar lucrarea Paulei Bud, este și lucrarea Pr. Prof. Univ. Dr.

Ioan Chirilă, care a știut să provoace depășirea limitelor, care a știut că are de la cine cere și a cerut. Cred cu tărie, fără vreo exagerare, că felul în care au abordat cei doi cercetarea poate fi folosit drept model pentru colegii doctoranzi. Și dacă nu e vorba de o recenzie clasică, ci mai mult de împărtășirea unor gânduri ale omului care a fost acolo, lângă Paula, în toate momentele, de când ne-am cunoscut, găsesc acum locul să spun că, atât admiterea la doctorat, cât și finalizarea acestuia au fost susținute de post îndelungat și rugăciune. Nu aș fi spus acest lucru dacă nu aș fi fost încurajată să arăt acest model de abordare a unui doctorat în Teologie. Avem nevoie de modele și, fără a cădea în ieftine aghiografii, din anumite puncte de vedere, Paula este un model.

Pentru Paula această lucrare a fost o călătorie inițiativă, aș putea spune, de cunoaștere și apropiere, de Scripturi, de Dumnezeu, de ea însăși și, cu siguranță nu a fost doar o cercetare, a fost o asumare a cuvintelor pe care le-a citit și pe care le-a scris. Poate nu întâmplător a scris despre odihnă, despre veşnicie, despre ziua cea neînserată pentru că acum, vreau să cred, înțelege de acolo de unde e, cu mult mai bine Odihna lui/în Dumnezeu, Şabatul cel adevărat.